

DRUMUL PRIN PUSTIU

N

alvi, iluminați, lipsiți de simțul istoriei, am crezut că ieșirea din robie va coincide cu intrarea în Țara Făgăduinței. Eram toți convinși că Egiptul are frontiere comune cu Canaanul. Mai mult, învățați ani în șir că sîntem făuritorii de istorie, stăpînii propriului destin, ne-am legănat în iluzia că, o dată eliberați de sclavie și umilință, vom forța istoria, vom arde etapele și vom afla numaidecît, dincolo de granița întinericului, Țara în care curge lapte și miere.

Dar, vai, dincolo de sclavie se întindea un deșert nesfîrșit. Din Biblie știm că drumul prin pustiu a durat patruzeci de ani.

În decembrie 1989 ne credeam stăpînii istoriei, amestecam prezentul și viitorul într-un recipient miraculos, iar rezultatul era multicolor,

optimist, minunat.

Nu, eliberarea nu ne-a adus instantaneu și libertatea, prosperitatea, fericirea. Tra-versăm încă pustiu.

Pare că pustiu, cu furtuni de praf înecăcios, ne-a învăluit întreaga existență. Deci și existența noastră culturală, deci și teatrul. În iarna și primăvara lui 1990 teatrele erau într-o stare de letargie bulmacă. Nu prea știau ce să joace și în fața cul. Publicul era pe străzi sau dinaintea televizoarelor într-o continuă excitație politică, lăsînd sălile de teatru goale. Nu ne ardea să facem artă ori să consumăm artă, încercam să împingem înainte revoluția, să ne dezmeticim din lungul coșmar al cărui pseudonim era «visul de aur», să înțelegem de unde venim și încotro mergem. Cine avea nevoie de teatru!

Și, totuși, cineva a avut nevoie. Grație acestui (acestor) cineva, teatrul a ieșit primul din paralizia post-totalitară, și-a strîns, cît a putut, energiile risipite și s-a pus pe cuceriri. Europa! Europa, mai tîrziu. Mai întîi trebuia (re)cucerită încrederea, apoi demnitatea, apoi publicul. În timp ce metroul, celerștii, Taromul, personalul sanitar, minerii făceau, pe rînd sau simultan, grevă, teatrele (nu toate, dar cele mai bune) făceau treabă. Unele au luat-o de la zero («Masca»), altele de la minus (Teatrul din Sibiu, lovit puternic în decembrie 1989). S-a făcut teatru cu încăpăținare, cu îndrăzneală, cu credință, cu disperare, cu fanatism, cu uitare de sine, chiar în săli înghețate, chiar în săli pe jumătate sau pe trei sferturi goale, chiar, uneori, în absența unei concepții programatice și, alteori, în absența banilor.

Ambiția asta de a înainta în pustiu, în timp ce alții cîrteau, abandonau, se împotriveau, își căutau alibiuri, este remarcabilă. Dragostea de teatru (și nu de bani) i-a adus în țară pe regizorii români care se aflau în străinătate. Am numărat zece (Șerban, Clulei, Glurhescu, Mugur, Vlășă, Lupu, Helmer, Colpacci, Dinulescu, Hausvater). S-ar putea să fie mai mulți. Dar, și așa, nu sînt deloc puțini. Unii au rămas aici să conducă teatre, alții vor reveni. Ei s-au alăturat regizorilor care au muncit în România fără întrerupere și, de multe ori, fără alte satisfacții decît aceea de a înfrunța noaptea totalitară. Se lucrează împreună și nu unul împotriva celuilalt, cum au crezut (cu încintare) căutătorii de noduri în papură și de pete în soare. S-au făcut spectacole care vor intra fără îndoială în istoria teatrului românesc și, unele dintre ele, în istoria teatrului universal.

Dar, ceea ce este mai important și ceea ce am prevăzut mai demult în paginile acestei reviste, spectatorii s-au reîntors la teatru. Mult întineriți. În proporție de optzeci la sută, publicul din sălile de teatru este alcătuit din tineri. Ei vin prin zăpadă, prin viscol și stau în frig pînă la căderea cortinei. Sînt cei care vor umple și mine și poimîine sălile de teatru, sînt cei care au hotărît că avem nevoie de teatru. S-a adevărit și altă previziune: spectacolele ușurele, de bulevard au înregistrat căderi sau măcar scăderi (de public). Trupele care s-au profilat pe astfel de spectacole, în ideea profitului comercial, au intrat în anonimat și riscă să intre în faliment. Lumea are nevoie de teatru serios, adevărat, de Shakespeare, de Goldoni, de Cehov, de Joyce, de Pirandello, de Jarry, de Arrabal, de Dorst și, în polida tuturor casandrelor, de piese românești.

În Europa, da, în Europa (și nu numai), România s-a făcut, deocamdată, remarcată prin teatru. Nu prin tractoare, trenuri, avioane sau computere. În fruntea celor care traversează acum pustiu se află, vrem sau nu, oamenii de teatru. Ei vor privi primii, de pe înălțimile deșertului, Țara Făgăduinței. Dacă, firește, nu li se vor scoate ochii.

